

دانشگاه فرهنگیان
دوفصلنامه علمی - ترویجی
راهبردهای نوین تربیت معلمان
سال هفتم، شماره یازدهم، بهار و تابستان ۱۴۰۰

اولویت‌بندی گرایش معلمان ابتدایی شهر اصفهان به ایدئولوژی‌های برنامه درسی

راضیه کریمی^۱
افسانه کلباسی^۲
زینب‌السادات اطهری^۳

چکیده

هدف پژوهش حاضر، اولویت‌بندی گرایش معلمان مدارس ابتدایی شهر اصفهان به ایدئولوژی‌های برنامه درسی به روش پژوهش توصیفی - پیمایشی بوده است. جامعه آماری پژوهش را کلیه معلمان مدارس ابتدایی نواحی شش‌گانه شهر اصفهان به تعداد ۴۲۹۰ نفر تشکیل دادند که از بین آن‌ها تعداد ۳۵۴ نفر متناسب با جدول مورگان و با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه استاندارد ایدئولوژی‌های برنامه درسی اسکایرو (۲۰۱۴) بود که بر اساس مؤلفه‌های هدف، تدریس، یادگیری، دانش، کودک و ارزشیابی به تعیین انواع ایدئولوژی‌های برنامه درسی (علمی دانشگاهی، فراگیرمحور، کارآیی اجتماعی و بازسازی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱/۳۰
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۸/۱۲

۱. کارشناس ارشد آموزش ابتدایی. اداره کل آموزش و پرورش استان اصفهان. ایران
karimir12017@gmail.com

۲. استادیار گروه علوم تربیتی. دانشگاه فرهنگیان. اصفهان. ایران (نویسنده مسئول)
kalbasiafsaneh@gmail.com

۳. استادیار گروه علوم تربیتی. دانشکده علوم انسانی. دانشگاه کاشان. ایران
zathari@kashanu.ac.ir

اجتماعی) می‌پرداخت. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش آماره فریدمن استفاده گردید. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که معلمان ابتدایی شهر اصفهان در مؤلفه‌های هدف، تدریس، یادگیری، کودک و ارزشیابی به ایدئولوژی فراگیرمحور و در مؤلفه دانش به ایدئولوژی کارآیی اجتماعی بیش‌ترین گرایش را داشته‌اند. همچنین در همه مؤلفه‌های هدف، تدریس، یادگیری، کودک، دانش و ارزشیابی به ایدئولوژی علمی دانشگاهی کم‌ترین گرایش را داشته‌اند.

کلید واژه‌ها: ایدئولوژی، برنامه درسی، ایدئولوژی برنامه درسی، معلمان ابتدایی، اسکایرو.

۱. مقدمه

«از آنجا که اقدام‌های تربیتی برای دستیابی به برخی هدف‌ها جهت‌گیری می‌شود، از این رو، برای شناسایی و توجیه موضع‌های حرکت خویش باید بر قالب‌های وسیع‌تر ارزشی تکیه کرد. این قالب‌ها یا نظام‌های ارزشی و به عبارت دیگر ایدئولوژی‌ها هستند که به یکی از عمده‌ترین وسیله‌های مدرسه برای تحقق بخشیدن به هدف‌هایی که برایشان ارزش قائل‌اند، جهت می‌دهند؛ این وسیله‌ها برنامه درسی نامیده می‌شود» (مهرمحمدی و همکاران، ۱۳۹۰). بنابراین، ایدئولوژی برنامه درسی انگیزه زمینه‌ساز برای یک رفتار معین در امر برنامه‌ریزی فعالان برنامه درسی اعم از معلمان است. ایدئولوژی‌ها از چنان قدرت و نفوذی در صحنه تعلیم و تربیت برخوردارند که دلالت‌های صریح و بعضاً ضمنی آن‌ها را باید عین تعریف نیازهای اساسی آموزشی و تربیتی در مرحله تدوین برنامه دانست و در مرحله اجرای برنامه درسی نیز این دلالت‌ها را به عنوان معیار و مقیاس تصمیم‌گیری‌های کشف نیازها و شرایط یا پیش‌نیازهایی که بر طبق آن‌ها تحقق اهداف مربوط امکان‌پذیر می‌شود، قلمداد نمود (حاجی‌تبار فیروزجائی، مذبوحی و محمدشفیعی، ۱۳۹۴). در واقع می‌توان گفت که ایدئولوژی‌های برنامه درسی مفهوم مهمی در درک تفکر متریان درباره موضوع درسی و کلاس درس است، که ریشه در دیدگاه و جهت‌گیری یک فرد نسبت به تعلیم و تربیت و به تبع آن نسبت به برنامه درسی دارد (زارع صفت و همکاران، ۱۳۹۶).

عامل اصلی دیگر در موفقیت اجرای اصلاح برنامه درسی، آمادگی معلمان برای

اتخاذ ایدئولوژی‌های برنامه درسی جدید، محتوای جدید و روش‌های جدید آموزش است که ممکن است در برنامه درسی اصلاح‌شده مورد نیاز باشد. ایدئولوژی‌های برنامه درسی به تلاش‌های افراد حین فعالیت برنامه‌ریزی درسی اشاره دارد. از سویی دیگر تمرکز برنامه درسی آموزش معلمان قبل از خدمت و ضمن خدمت، بیش‌تر بر دانش موضوعی یا محتوایی^۱ است تا ایدئولوژی‌های برنامه‌های درسی (مانگونی^۲، ۲۰۱۳).

مقاومت معلمان در اجرای برنامه‌های درسی جدید می‌تواند ناشی از تضاد ایدئولوژیک بین معلمان و برنامه درسی در مورد اهداف آموزش، ماهیت دانش‌آموز، نحوه یادگیری، نقش معلم در حین آموزش، ماهیت دانش و ماهیت ارزیابی باشد. بنابراین یکی از دلایل بررسی ایدئولوژی برنامه درسی معلمان، تعیین حوزه‌های احتمالی تعارض بین معلمان و برنامه درسی است (مانگونی، ۲۰۱۸).

مروری بر الگوهای طبقه‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در دو دهه گذشته نشان‌دهنده این است که طبقه‌بندی‌های متعدد اما دارای وجوه مشترک در این زمینه ارائه گردیده است. به‌عنوان مثال الیس^۳ (۲۰۰۴) دیدگاه‌های برنامه درسی را به سه دسته‌ی دانش‌محور، فراگیر محور و جامعه‌محور تقسیم می‌کند. کلیارد^۴ (۲۰۰۴) دیدگاه‌های برنامه درسی را به چهار دسته‌ی انسان‌گرایی، مطالعه کودک، کارآیی اجتماعی و بهبودگرایی اجتماعی تقسیم می‌نماید و در جدیدترین طبقه‌بندی، اسکایرو^۵ (۲۰۱۴) چهار ایدئولوژی به نام‌های علمی دانشگاهی^۶، کارآیی اجتماعی^۷، فراگیر محور^۸ و بازسازی اجتماعی^۹ را مطرح کرده و هر یک از چهار ایدئولوژی را در شش مؤلفه‌ی مهم برنامه درسی به نام‌های اهداف، تدریس، یادگیری، دانش، کودک و ارزشیابی به‌طور مفصل مورد بررسی قرار داده است «در ایدئولوژی علمی دانشگاهی هدف از آموزش، کمک به دانش‌آموزان در یادگیری دانش جمع‌آوری شده که همان رشته

1. content knowledge
2. Mnguni
3. Ellis
4. Keliebard
5. Schiro
6. Scholar academic
7. Social efficiency
8. Learner centered
9. Social reconstruction

علمی است می‌باشد. در این ایدئولوژی کسب و درک یک‌رشته علمی شامل یادگیری محتوای آن، چارچوب مفهومی و شیوه‌های اندیشیدن در آن می‌باشد. در ایدئولوژی کارآیی اجتماعی، هدف آموزش برآورده ساختن نیازهای جامعه از طریق پرورش مهارت‌ها و رویه‌هایی در جوانان می‌باشد به نحوی که بتوانند به‌عنوان اعضای رشدیافته در آینده عمل کنند و عملکرد جامعه را تداوم بخشند. وظیفه اصلی معلمان کارآیی اجتماعی تشخیص نیازهای جامعه است. طراحان برنامه درسی در این دیدگاه، دانش و مهارت را شناسایی و به اهداف یادگیری و سپس به نوبه خود به تجارب یادگیری تبدیل می‌کنند. در ایدئولوژی فراگیر محور بر نیازهای جامعه یا رشته‌های علمی تأکید نمی‌شود بلکه به نیازها و علایق فردی توجه می‌شود. هدف از آموزش، توسعه مهارت‌ها و توانایی‌های بیشتر برای تسهیل رشد افراد هماهنگ با ویژگی‌های منحصر به فرد عقلانی، اجتماعی، عاطفی و فیزیکی است و افراد به‌عنوان منبعی برای محتوای برنامه درسی در نظر گرفته می‌شوند. در ایدئولوژی بازسازی اجتماعی، هدف از آموزش، ساختن جامعه‌ای جدید و با عدالت است که بالاترین میزان رضایت را برای تمام اعضایش ارائه می‌نماید و برنامه درسی مدرسه در این دیدگاه می‌تواند عاملی برای تغییر در وضعیت موجود جامعه باشد» (کلباسی و همکاران، ۱۳۹۳).

روابط بین باورهای یک معلم و گرایش غالب برنامه درسی نامشخص است. بنابراین، بحث در مورد ماهیت چگونگی تأثیر این جهت‌گیری‌های برنامه درسی بر انتخاب معلمان و اجرای آن‌ها و اجرای سیاست‌های آموزشی دشوار است؛ اما تقابل نظری جهت‌گیری‌های برنامه درسی یک تقابل عملی است (جنکینز، ۲۰۰۹). بدین معنا که هر یک از ایدئولوژی‌ها دارای سیستم ارزشی و اهداف آموزشی متفاوت بوده و می‌توانند بر طرز فکر معلمان راجع به برنامه درسی اعم از نوع دانشی که باید آموزش داده شود، طبیعت دانش‌آموزان، فرآیند یاددهی - یادگیری و چگونگی ارزیابی دانش‌آموزان در صحنه عمل تأثیرگذار باشند. حتی ایدئولوژی برنامه درسی طراحان برنامه درسی بر انتخاب دانش محتوایی و ارائه آن در کتاب‌های درسی نیز تأثیرگذار است. به‌عنوان مثال، محتوا می‌تواند در قالب موضوعی که هر موضوع مستقل از موضوع دیگر باشد یا در قالب درهم‌تنیده که در آن موضوعات و مفاهیم مختلف در ارتباط با حل مسائل زندگی واقعی هستند ارائه شود (مانگونی، ۲۰۱۹).

آنچه مهم است این است که طراحان برنامه درسی و معلمان از ایدئولوژی برنامه درسی خود درک درستی داشته باشند چراکه سردرگمی و تعویض ایدئولوژی‌ها در آموزش و ارزیابی ممکن است منجر به مشکلات یادگیری برای دانش‌آموزانی شود، که در یک ایدئولوژی آموزش داده می‌شوند و در ایده دیگر ارزیابی می‌شوند (مانگونی، ۲۰۱۸). هم‌چنین مجموعه‌ای از باورهای معلمان در شرایطی که انتظار می‌رود دستورالعمل‌ها و شیوه‌های جدید برنامه درسی را اجرا کنند، برای موفقیت اجرای برنامه بسیار مهم است. بنابراین، اگر نگرش و باورهای معلمان در نظر گرفته نشود، به‌ویژه هنگام یک تغییر، مقاومت بیش‌تری از سوی معلمان می‌شود و تعهد به تغییر کاهش می‌یابد (مکینن^۱، ۲۰۱۸).

مرور پیشینه پژوهش در زمینه مطالعه گرایش‌های برنامه درسی حاکی از این است که در زمینه بررسی گرایش معلمان ابتدایی با توجه به ایدئولوژی‌های اسکایرو تاکنون تحقیقی انجام نگرفته است. در ادامه به نتایج تعدادی از پژوهش‌ها پرداخته می‌شود. نتایج پژوهش ملکی، فرمهینی فراهانی و اسماعیلی (۱۳۹۲) که به «اولویت‌بندی و مقایسه مؤلفه‌های شش‌گانه ایدئولوژی‌های برنامه درسی از منظر اعضای هیئت علمی» پرداخته بودند نشان داد که بیش‌ترین گرایش اعضای هیئت علمی دانشکده‌های علوم تربیتی شهر تهران در مؤلفه‌های یادگیری، دانش، فراگیر و ارزشیابی به ایدئولوژی یادگیرنده محور بوده است. عزیزی (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان «مطالعه گرایش معلمان دوره ابتدایی به ایدئولوژی‌های برنامه درسی» نشان داد که شکل غالب ایدئولوژی‌های برنامه درسی معلمان، به ترتیب عبارت‌اند از: رمانتیک - اجتماعی، خردگرا - عقلانی، غمخوارانه - شخصی، رفتاری - فنی، سیاسی - انتقادی و مذهبی - الهی است. نتایج پژوهش دیگری در سطح دبیران متوسطه نشان داده که بیش‌ترین گرایش در بین دبیران متوسطه دوم، نظریه کارآیی اجتماعی بود و رویکرد تدریس معلم - محور بیش از رویکرد محصل - محور مورد حمایت دبیران می‌باشد (جوادی‌پور، کرم دوست و محمدی پویا، ۱۳۹۵).

نتایج پژوهش سلیمی و شهبازی (۱۳۹۶) تحت عنوان «سنجش جهت‌گیری برنامه

---

1 . Makinen

درسی اساتید: مطالعه موردی اساتید دانشگاه کردستان» نشان داد که بیشترین گرایش در بین اساتید، جهت‌گیری برنامه درسی فرایندهای شناختی و جهت‌گیری برنامه درسی عقل‌گرایی دانشگاهی است. همچنین میان جهت‌گیری برنامه درسی اساتید و حوزه‌ی تخصص آن‌ها ارتباط وجود دارد.

نتایج پژوهش زارع صفت و همکاران (۱۳۹۶) نشان داد که بین ایدئولوژی غالب دبیران کار و فناوری متوسطه اول با ایدئولوژی غالب اسناد بالادستی سازگاری وجود ندارد. بدین صورت که ایدئولوژی غالب دبیران مذکور، دانش پژوهان علمی و ایدئولوژی غالب اسناد بالادستی (سند تحول بنیادین، برنامه درس ملی و اهداف کتاب کار و فناوری) کارآیی اجتماعی است.

یافته‌های پژوهش محمدی پویا و همکاران (۱۳۹۷) تحت عنوان «اولویت‌بندی فلسفه‌های آموزشی، ایدئولوژی برنامه درسی و روش‌های تدریس اساتید علوم پزشکی» حاکی از آن بود که در بین اساتید، فلسفه آموزشی پایدار گرایشی در اولویت بوده و ایدئولوژی دانش پژوهان علمی نیز نسبت به سایر ایدئولوژی‌ها در اولویت قرار گرفت. همچنین روش تدریس استاد-محور بیش از روش تدریس دانشجو-محور مورد توجه اساتید بوده است.

نتایج پژوهش گنجی‌نیا و همکاران (۱۳۹۷) تحت عنوان «شناسایی و اولویت‌بندی ایدئولوژی برنامه‌ی درسی اساتید علوم پزشکی در مؤلفه‌های شش‌گانه برنامه‌ی درسی»، نشان می‌دهد که اولویت اول ایدئولوژی برنامه‌ی درسی اساتید علوم پزشکی در هر یک از مؤلفه‌های شش‌گانه شامل ایدئولوژی بازسازی اجتماعی در مؤلفه هدف؛ ایدئولوژی کارآیی اجتماعی در مؤلفه‌های تدریس، دانش و فراگیر؛ و ایدئولوژی یادگیرنده محور در مؤلفه‌های یادگیری و ارزشیابی بود.

تحقیقات نشان می‌دهد که معلمان می‌توانند در یک‌زمان به بیش از یک ایدئولوژی معتقد باشند و یا در طول زندگی حرفه‌ای خود عقایدشان را تغییر دهند. همچنین با توجه به تغییر افرادی که به آن‌ها آموزش می‌دهند، عقاید مرتبط با برنامه درسی خود را هر چهار سال یک‌بار تغییر می‌دهند. اولین تغییر حدود سه سال پس از ورود به نیروی کار رخ می‌دهد (اسکایرو، ۱۹۹۲).

در پژوهش کوکران^۱ (۲۰۱۰) فلسفه بیشتر معلمان در مؤلفه هدف و یادگیری به ایدئولوژی کارآیی اجتماعی و یادگیرنده محور، در تدریس به ایدئولوژی دانش‌پژوهان علمی، در مؤلفه دانش به دانش‌پژوهان علمی و یادگیرنده محور، در مؤلفه فراگیر نیز دانش‌پژوهان علمی و در نهایت در مؤلفه ارزشیابی به ایدئولوژی یادگیرنده محور بوده است.

پژوهش مارولکو^۲ و اکباییک^۳ (۲۰۱۴) با هدف بررسی ایدئولوژی‌های برنامه درسی معلمان پیش از خدمت که در حال تحصیل در مرکز تربیت معلم بوده‌اند، نشان داد که از دیدگاه دانشجو معلمان ایدئولوژی بازسازی اجتماعی بیشترین محبوبیت را داشته است.

آلن^۴ و هونساکر^۵ (۲۰۱۶) در پژوهش خود نشان دادند که بین دیدگاه (ایدئولوژی) برنامه درسی معلمان و شیوه‌های تدریس که از سوی نظام آموزشی اجبار شده‌اند تفاوت وجود دارد و معلم با تجربه نمی‌تواند این شکاف و دوگانگی را تحمل کند و تصمیم می‌گیرد که شیوه تدریس اجبار شده را انجام ندهد و معتقد به ایدئولوژی برنامه درسی خود بماند. همچنین نتایج پژوهش مانگونی (۲۰۱۸) نشان می‌دهد که گرایش بیش‌تر معلمان به ایدئولوژی‌های فراگیر محور و کارآیی اجتماعی (خدمت-محور^۶) بوده است.

یافته‌های پژوهش کاسوگا^۷ (۲۰۲۰) نیز نشان داد که از دیدگاه معلمان علوم پیش از خدمت در کشور تانزانیا، ایدئولوژی بازسازی اجتماعی ایدئولوژی رایج در زمینه یادگیری، کودکی و ارزشیابی است. درعین حال این ایدئولوژی کمترین محبوبیت در مورد نقش مدرسه، نقش معلمان و دانش را داشته است.

با توجه به این‌که ایدئولوژی‌های معلمان در مورد عناصر برنامه درسی بر آنچه به

-
1. Cochran
  2. Marulcu
  3. Akbiyik
  4. Allen
  5. Hunsaker
  6. service-centred
  7. Kasuga

دانش‌آموزان می‌آموزند بسیار تأثیر می‌گذارد (هارب و تاها^۱، ۲۰۲۰)، درک ایدئولوژی برنامه درسی معلمان و هم‌چنین چگونگی تغییر این ایدئولوژی‌ها بسیار مهم است. بنابراین هدف کلی تحقیق حاضر اولویت‌بندی گرایش معلمان مدارس ابتدایی شهر اصفهان به چهار ایدئولوژی (علمی دانشگاهی، کارآیی اجتماعی، فراگیرمحور و بازسازی اجتماعی) بوده است. در جهت تحقق این هدف سؤالات زیر موردتوجه قرار گرفت:

۱. اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه‌ی هدف از منظر معلمان مدارس ابتدایی شهر اصفهان چگونه است؟
۲. اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه‌ی تدریس از منظر معلمان مدارس ابتدایی شهر اصفهان چگونه است؟
۳. اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه‌ی یادگیری از منظر معلمان مدارس ابتدایی شهر اصفهان چگونه است؟
۴. اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه‌ی دانش از منظر معلمان مدارس ابتدایی شهر اصفهان چگونه است؟
۵. اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه‌ی کودک از منظر معلمان مدارس ابتدایی شهر اصفهان چگونه است؟
۶. اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه ارزشیابی از منظر معلمان مدارس ابتدایی شهر اصفهان چگونه است؟

۱.۱. روش

این پژوهش با هدف اولویت‌بندی گرایش معلمان مدارس ابتدایی شهر اصفهان به چهار ایدئولوژی (علمی دانشگاهی، کارآیی اجتماعی، فراگیرمحور و بازسازی اجتماعی) از نوع پیمایشی به روش توصیفی انجام شد. جامعه آماری کلیه معلمان مدارس ابتدایی شهر اصفهان به تعداد ۴۲۹۰ نفر بودند که در سال ۱۳۹۷ - ۱۳۹۶ برحسب آمار استعمال شده از اداره کل آموزش و پرورش استان اصفهان در ۶ ناحیه آموزشی مشغول به کار بودند. حجم نمونه بر اساس جدول مورگان، ۳۵۴ نفر تعیین

---

1. Harb &Taha

شد. با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی معلمان از سه ناحیه‌ی ۱، ۳ و ۴ انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده در پژوهش حاضر، پرسشنامه استاندارد ایدئولوژی‌های برنامه درسی اسکایرو (۲۰۱۴) بود. این پرسشنامه دارای ۶ بخش و هر بخش دارای ۴ گزاره است و به ترتیب عناصر شش‌گانه هدف، تدریس، یادگیری، دانش، کودک و ارزشیابی را در ارتباط با چهار نوع ایدئولوژی (علمی دانشگاهی، کارآیی اجتماعی، فراگیرمحور و بازسازی اجتماعی) بررسی می‌کند. عبارت‌های هر بخش از ۱ تا ۴ رتبه‌بندی می‌شوند. با توجه به این‌که ابزار مورد استفاده استاندارد شده و برگرفته از کتاب اسکایرو می‌باشد در نتیجه این ابزار از روایی لازم برخوردار است. همچنین طبق پژوهش ملکی و فرمehنی فراهانی در سال ۱۳۹۲ روایی کلی پرسشنامه در کشور ایران مورد تأیید قرار گرفته بود (ملکی و فرمehنی فراهانی، ۱۳۹۲). برای تأمین پایایی، پرسشنامه بین ۳۰ نفر از افراد جامعه (معلمان مرد و زن) اجرا شد. پایایی آن بر اساس ضریب آلفای کرونباخ (۰/۸۷) به دست آمد، بنابراین ابزار مورد نظر از پایایی مطلوبی برخوردار است. به منظور مشخص نمودن بیش‌ترین گرایش به ایدئولوژی در هر فرد باید امتیازات تخصیص داده‌شده (۱، ۲، ۳، ۴) به هریک از مؤلفه‌های شش‌گانه برنامه درسی در هریک از ایدئولوژی‌های چهارگانه باهم جمع و سپس مقایسه شود. در پرسشنامه مورد استفاده، عدد ۱ تا ۴ نشان‌دهنده بیش‌ترین اهمیت تا کم‌ترین اهمیت است. بنابراین در صورت انتخاب اولویت‌های اول و دوم، نمره کم‌تری نسبت به اولویت‌های سوم و چهارم کسب می‌گردد. بدین ترتیب مجموع امتیاز کم‌تر به معنای گرایش بیش‌تر به ایدئولوژی برنامه درسی مربوطه خواهد بود. برای تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (شاخص‌های فراوانی و درصد) و آمار استنباطی (آزمون فریدمن) در محیط نرم‌افزار spss استفاده شد.

۲. یافته‌های پژوهش

سؤال اول: اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه هدف از منظر معلمان مدارس ابتدایی شهر اصفهان چگونه است؟
در جدول شماره (۱)، نتایج آمار توصیفی حاصل از بررسی اولویت‌های ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه هدف ارائه شده است.

جدول (۱): فراوانی و درصد فراوانی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه هدف

ایدئولوژی‌ها	گزاره‌ها	تعداد	اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم	اولویت چهارم
علمی دانشگاهی	مدارس باید اجتماعی باشند که در آن دانش انباشته‌شده فرهنگ به جوانان منتقل شود.	۳۵۴	فراوانی	۱۲	۳۰	۷۹
			درصد	۳,۴	۸,۵	۲۲,۳
فراگیر محور	مدارس باید محیط‌هایی لذت‌بخش، محرك و فراگیر محوری باشند که حول نیازهای رشدی و علائق فراگیران سازمان‌دهی شده باشند.	۳۵۴	فراوانی	۱۸۱	۵۸	۷۷
			درصد	۵۱,۱	۱۶,۴	۲۱,۸
کارایی اجتماعی	مدارس باید با آموزش مؤثر جهت ایفای نقش به‌عنوان اعضای سازنده و فعال، نیازهای جامعه را برآورده کنند.	۳۵۴	فراوانی	۱۹	۱۵۶	۱۴۱
			درصد	۵,۴	۴۴,۱	۳۹,۸
بازسازی اجتماعی	مدارس باید این قابلیت را در فراگیران به وجود آورند که مشکلات جامعه را درک کرده، یک جامعه بهتر را تصور کرده و اقدام به تغییر جامعه کنند که عدالت اجتماعی و یک زندگی بهتر برای تمام افراد جامعه فراهم شود.	۳۵۴	فراوانی	۱۴۳	۱۰۹	۵۷
			درصد	۴۰,۴	۳۰,۸	۱۶,۱

در ادامه جهت اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه هدف، نتایج آزمون فریدمن در جداول ۲ و ۳ گزارش و تحلیل گردیده است.

جدول (۲): نتایج آزمون فریدمن

Chi-Square	Df	Asymp. Sig.	N
۳۳۷,۴۴۴	۳	۰,۰۰۰	۳۵۴

با توجه به نتایج جدول شماره (۲) این آزمون در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($sig < 0.05$) معنادار است. بنابراین اولویت‌های ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه هدف متفاوت است.

جدول (۳): اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه هدف

اولویت	میانگین رتبه‌ای	ایدئولوژی‌ها
۴	۳,۵۱	علمی دانشگاهی
۱	۱,۹۲	فراگیر محور
۳	۲,۵۶	کارایی اجتماعی
۲	۲,۰۱	بازسازی اجتماعی

با توجه به نتایج جدول شماره (۳)، ایدئولوژی «فراگیر محور» اولین اولویت در مؤلفه هدف در بین معلمان ابتدایی است و سایر ایدئولوژی‌ها در مؤلفه هدف به ترتیب اولویت عبارت‌اند از بازسازی اجتماعی، کارایی اجتماعی و علمی دانشگاهی.

سؤال دوم: اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه تدریس از منظر معلمان مدارس ابتدایی شهر اصفهان چگونه است؟
در جدول شماره (۴)، نتایج آمار توصیفی حاصل از بررسی اولویت‌های ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه تدریس ارائه شده است.

جدول (۴): فراوانی و درصد فراوانی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه تدریس

اولویت اولویت چهارم	اولویت سوم	اولویت دوم	اولویت اول	تعداد	گزاره‌ها	ایدئولوژی‌ها
۲۰۱	۷۸	۳۴	۴۱	۳۵۴	معلمان باید با افرادی بامعلومات باشند و آنچه را که می‌دانند به کسانی که نمی‌دانند انتقال دهند.	علمی دانشگاهی
۵۶,۸	۲۲	۹,۶	۱۱,۶	درصد		
۲۷	۳۱	۷۳	۲۲۳	۳۵۴	معلمان باید پشتیبان یادگیرندگان باشند و با ارائه تجربیاتی که بتوانند آنان را به اهدافشان برسانند و به یادگیری فراگیران کمک کنند.	فراگیر محور
۷,۶	۸,۸	۲۰,۶	۶۳	درصد		
۸۶	۹۵	۱۲۶	۴۷	۳۵۴	معلمان باید ناظر بر یادگیری فراگیران باشند و راهبردهای آموزشی را به کارگیرند که یادگیری فراگیران را بهبود بخشد.	کارایی اجتماعی
۲۴,۳	۲۶,۸	۳۵,۶	۱۳,۳	درصد		
۴۰	۱۵۰	۱۲۱	۴۳	۳۵۴	معلمان باید همراهان فراگیران باشند و جهت کمک به یادگیری آنان، از محیطی استفاده کنند که فراگیران در آن زندگی می‌کنند.	بازسازی اجتماعی
۱۱,۳	۴۲,۴	۳۴,۲	۱۲,۱	درصد		

در ادامه جهت اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه تدریس نتایج آزمون فریدمن در جداول ۵ و ۶ گزارش و تحلیل گردیده است.

جدول (۵): نتایج آزمون فریدمن

Chi-Square	Df	Asymp. Sig.	N
۲۸۷,۸۲۷	۳	۰,۰۰۰	۳۵۴

با توجه به نتایج جدول شماره (۵) این آزمون در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($sig < 0.05$) معنادار است. بنابراین اولویت‌های ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه تدریس متفاوت است.

جدول (۶): اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه تدریس

اولویت	میانگین رتبه‌ای	ایدئولوژی‌ها
۴	۳,۲۴	علمی دانشگاهی
۱	۱,۶۱	فراگیر محور
۳	۲,۶۲	کارایی اجتماعی
۲	۲,۵۳	بازسازی اجتماعی

با توجه به نتایج جدول شماره (۶)، ایدئولوژی «فراگیر محور» اولین اولویت در مؤلفه تدریس در بین معلمان ابتدایی است و سایر ایدئولوژی‌ها در مؤلفه تدریس به ترتیب اولویت عبارت‌اند از بازسازی اجتماعی، کارایی اجتماعی و علمی دانشگاهی.

سؤال سوم: اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه‌ی یادگیری از منظر معلمان مدارس ابتدایی شهر اصفهان چگونه است؟

در جدول شماره (۷)، نتایج آمار توصیفی حاصل از بررسی اولویت‌های ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه یادگیری ارائه شده است.

جدول (۷): فراوانی و درصد فراوانی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه یادگیری

ایدئولوژی‌ها	گزاره‌ها	تعداد	آمار توصیفی	اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم	اولویت چهارم
علمی دانشگاهی	یادگیری زمانی به بهترین شکل انجام می‌گیرد که معلم دانشی را که قرار است فراگیر بیاموزد به وضوح و به طور دقیق به وی ارائه دهد.	۳۵۴	فراوانی	۱۴	۶۷	۶۶	۲۰۷
			درصد	۴	۱۸,۹	۱۸,۶	۵۸,۵

۱۷	۳۵	۷۱	۲۳۱	فراوانی	۳۵۴	یادگیری زمانی به بهترین شکل انجام می‌گیرد که فراگیران برانگیخته شوند تا به‌طور فعال تجاربی را بکار گیرند که به آن‌ها اجازه دهد تا دانش و درکشان از جهانی که در آن زندگی می‌کنند را ایجاد کنند.	فراگیر محور
۴,۸	۹,۹	۲۰,۱	۶۵,۲	درصد			
۳۸	۱۵۲	۱۱۲	۵۲	فراوانی	۳۵۴	یادگیری زمانی به بهترین شکل انجام می‌گیرد که فراگیر با محرک‌های مناسب و تقویت مثبت مواجه شود.	کارایی اجتماعی
۱۰,۷	۴۲,۹	۳۱,۷	۱۴,۷	درصد			
۹۳	۱۰۱	۱۰۴	۵۶	فراوانی	۳۵۴	یادگیری زمانی به بهترین شکل انجام می‌گیرد که فراگیر با بحران واقعی اجتماعی مواجه شود و در حل این بحران‌ها شرکت کند.	بازسازی اجتماعی
۲۶,۳	۲۸,۵	۲۹,۴	۱۵,۸	درصد			

در ادامه جهت اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه یادگیری نتایج آزمون فریدمن در جداول ۸ و ۹ گزارش و تحلیل گردیده است.

جدول (۸): نتایج آزمون فریدمن

Chi-Square	Df	Asymp. Sig.	N
۳۳۸,۳۶۳	۳	۰,۰۰۰	۳۵۴

با توجه به نتایج جدول شماره (۸) این آزمون در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($sig < 0.05$) معنادار است. بنابراین اولویت‌های ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه یادگیری متفاوت است.

جدول (۹): اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه یادگیری

اولویت	میانگین رتبه‌ای	ایدئولوژی‌ها
۴	۳,۳۱	علمی دانشگاهی
۱	۱,۵۴	فراگیر محور
۲	۲,۵۰	کارایی اجتماعی
۳	۲,۶۵	بازسازی اجتماعی

با توجه به نتایج جدول شماره (۹)، ایدئولوژی «فراگیر محور» اولین اولویت در مؤلفه یادگیری در بین معلمان ابتدایی است و سایر ایدئولوژی‌ها در مؤلفه یادگیری به ترتیب اولویت عبارت‌اند از کارایی اجتماعی، بازسازی اجتماعی و علمی دانشگاهی.

سؤال چهارم: اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه‌ی دانش از منظر معلمان مدارس ابتدایی شهر اصفهان چگونه است؟
در جدول شماره (۱۰)، نتایج آمار توصیفی حاصل از بررسی اولویت‌های ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه هدف ارائه شده است.

جدول (۱۰): فراوانی و درصد فراوانی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه دانش

ایدئولوژی‌ها	گزاره‌ها	تعداد	آماره توصیفی	اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم	اولویت چهارم
علمی دانشگاهی	باارزش‌ترین دانش، دانش سازمان‌یافته و نیز روش‌های تفکری است که در طول زمان توسط فرهنگ، ارزشمند شناخته شده‌اند.	۳۵۴	فراوانی	۳۰	۷۰	۸۲	۱۷۲
			درصد	۸,۵	۱۹,۸	۲۳,۱	۴۸,۶

۴۱	۷۴	۱۱۰	۱۲۹	فراوانی	۳۵۴	<p>باز ارزش‌ترین دانش، درک شخصی از خود و جهان خود است که از تجربه مستقیم شخص در جهان و پاسخ شخصی فرد به همان تجربه نشأت می‌گیرد.</p>	فراگیر محور
۱۱,۶	۲۰,۹	۳۱,۱	۳۶,۴	درصد			
۲۹	۷۲	۹۸	۱۵۵	فراوانی	۳۵۴	<p>باز ارزش‌ترین دانش، مهارت‌ها و توانایی‌های خاص برای عملی است که به فرد اجازه می‌دهد زندگی سازنده‌ای داشته باشد.</p>	کارآیی اجتماعی
۸,۲	۲۰,۳	۲۷,۷	۴۳,۸	درصد			
۱۱۲	۱۲۶	۷۶	۴۰	فراوانی	۳۵۴	<p>باز ارزش‌ترین دانش، مجموعه‌ای از آرمان‌های اجتماعی، تعهد به این آرمان‌ها و درک چگونگی تحقق بخشیدن به این آرمان‌هاست.</p>	بازسازی اجتماعی
۳۱,۶	۳۵,۶	۲۱,۵	۱۱,۳	درصد			

در ادامه جهت اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه دانش، نتایج آزمون فریدمن در جداول ۱۱ و ۱۲ گزارش و تحلیل گردیده است.

جدول (۱۱): نتایج آزمون فریدمن

Chi-Square	Df	Asymp. Sig.	N
۲۱۸,۵۶۶	۳	۰,۰۰۰	۳۵۴

با توجه به نتایج جدول شماره (۱۱) این آزمون در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($sig < 0.05$) معنادار است. بنابراین اولویت‌های ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه دانش متفاوت است.

جدول (۱۲): اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه دانش

اولویت	میانگین رتبه‌ای	ایدئولوژی‌ها
۴	۳,۱۲	علمی دانشگاهی
۲	۲,۰۸	فراگیر محور
۱	۱,۹۳	کارایی اجتماعی
۳	۲,۸۸	بازسازی اجتماعی

با توجه به نتایج جدول شماره (۱۲)، ایدئولوژی «کارایی اجتماعی» اولین اولویت در مؤلفه دانش در بین معلمان ابتدایی است و سایر ایدئولوژی‌ها در مؤلفه دانش به ترتیب اولویت عبارت‌اند از فراگیر محور، بازسازی اجتماعی و علمی دانشگاهی.

سؤال پنجم: اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه کودک از منظر معلمان مدارس ابتدایی شهر اصفهان چگونه است؟
در جدول شماره (۱۳)، نتایج آمار توصیفی حاصل از بررسی اولویت‌های ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه کودک ارائه شده است.

جدول (۱۳): فراوانی و درصد فراوانی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه کودک

ایدئولوژی‌ها	گزاره‌ها	تعداد	آماره توصیفی	اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم	اولویت چهارم
علمی دانشگاهی	دوران کودکی اساساً دوره رشد و پرورش ذهنی است که با رشد توانایی عقلی و استدلالی و افزایش ظرفیت حافظه برجسته شده و منجر به جذب دانش فرهنگی شود.	۳۵۴	فراوانی	۲۳	۸۸	۹۵	۱۴۸
			درصد	۶,۵	۲۴,۹	۲۶,۸	۴۱,۸

۳۸	۷۷	۵۵	۱۸۴	فراوانی	۳۵۴	دوران کودکی اساساً زمانی است که کودکان بر طبق طبیعت‌های ذاتی، نیازهای احساسی، تمایلات ذاتی و برنامه‌های زمانی درونی‌شان شکوفا می‌شوند و در این دوره تمرکز بر روی این است که کودکان را همان‌گونه که هستند در نظر بگیریم نه این‌که در آینده احتمال چه می‌شوند.	فراگیر محور
۱۰,۷	۲۱,۸	۱۵,۵	۵۲	درصد			
۷۹	۱۱۸	۷۱	۸۶	فراوانی	۳۵۴	دوران کودکی اساساً زمان یادگیری برای آمادگی در دوران بزرگسالی، هنگامی که فرد به‌عنوان یک عضو سازنده و فعال از جامعه باشد.	کارایی اجتماعی
۲۲,۳	۳۳,۳	۲۰,۱	۲۴,۳	درصد			
۱۸۳	۱۰۴	۴۲	۲۵	فراوانی	۳۵۴	دوران کودکی زمانی برای تمرین و آماده شدن برای تأثیر بر جامعه است، که هم خود را اصلاح کند و هم ماهیت جامعه را.	بازسازی اجتماعی
۵۱,۷	۲۹,۴	۱۱,۹	۷	درصد			

در ادامه جهت اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه کودک، نتایج آزمون فریدمن ۱۴ و ۱۵ گزارش و تحلیل گردیده است.

جدول (۱۴): نتایج آزمون فریدمن

Chi-Square	Df	Asymp. Sig.	N
۱۳۶,۱۱۲	۳	۰,۰۰۰	۳۵۴

با توجه به نتایج جدول شماره (۱۴) این آزمون در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($sig < 0.05$) معنادار است. بنابراین اولویت‌های ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه کودک متفاوت است.

جدول (۱۵): اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه کودک

اولویت	میانگین رتبه‌ای	ایدئولوژی‌ها
۴	۳,۰۴	علمی دانشگاهی
۱	۱,۹۱	فراگیر محور
۳	۲,۵۴	کارایی اجتماعی
۲	۲,۵۱	بازسازی اجتماعی

با توجه به نتایج جدول شماره (۱۵)، ایدئولوژی «فراگیر محور» اولین اولویت در مؤلفه کودک در بین معلمان ابتدایی است و سایر ایدئولوژی‌ها در مؤلفه کودک به ترتیب اولویت عبارت‌اند از بازسازی اجتماعی، کارایی اجتماعی و علمی دانشگاهی.

سؤال ششم: اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه‌ی ارزشیابی از منظر معلمان مدارس ابتدایی شهر اصفهان چگونه است؟
در جدول شماره (۱۶)، نتایج آمار توصیفی حاصل از بررسی اولویت‌های ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه ارزشیابی ارائه شده است.

جدول (۱۶): فراوانی و درصد فراوانی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه ارزشیابی

ایدئولوژی‌ها	گزاره‌ها	تعداد	آماره توصیفی	اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم	اولویت چهارم
علمی دانشگاهی	ارزشیابی باید به‌طور عینی میزان دانشی را که فراگیران کسب کرده‌اند را تعیین کند. این مسئله به فراگیران اجازه می‌دهد که ارزشیابی امکان رتبه‌بندی دانش آموزان را از بالاترین سطح پیشرفت عقلانی تا کمترین سطح آن را فراهم می‌آورد.	۳۵۴	فراوانی	۲۵	۴۲	۱۰۴	۱۸۳
			درصد	۷	۱۱,۹	۲۹,۴	۵۱,۷

۳۲	۳۷	۵۲	۲۳۳	فراوانی	۳۵۴	ارزشیابی باید به‌طور مداوم نیازها و رشد فراگیران را تشخیص دهد تا با سازگاری مناسب با محیط یادگیری‌شان، امکان رشد بیشتر را فراهم آورد. این مسئله در درجه اول به سود فراگیران است، نه برای مقایسه آنان با یکدیگر یا سنجش آن‌ها در برابر استانداردهای از پیش تعیین‌شده.	فراگیر محور
۹	۱۰,۵	۱۴,۷	۶۵,۸	درصد			
۵۴	۹۸	۱۴۳	۵۹	فراوانی	۳۵۴	ارزشیابی باید به‌طور عینی به دیگران نشان دهد که آیا فراگیران قادر به انجام مهارت‌های خاص هستند یا نه. هدف آن مشخص نمودن توانایی یادگیرندگان را برای انجام وظایف ویژه است.	کارایی اجتماعی
۱۵,۲	۲۷,۷	۴۰,۴	۱۶,۷	درصد			
۸۵	۱۱۵	۱۱۷	۳۷	فراوانی	۳۵۴	ارزشیابی باید یک مقایسه ذهنی از عملکرد فراگیران با توانایی‌های آنان باشد. هدف این است که هم به فراگیران و هم به دیگران نشان داده شود که تا چه حد می‌توانند مطابق با توانایی‌هایشان عمل کنند.	بازسازی اجتماعی
۲۴	۳۲,۵	۳۳	۱۰,۵	درصد			

در ادامه جهت اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه ارزشیابی، نتایج آزمون فریدمن در جداول ۱۷ و ۱۸ گزارش و تحلیل گردیده است.

جدول (۱۷): نتایج آزمون فریدمن

Chi-Square	Df	Asymp. Sig.	N
۲۹۳,۶۳۷	۳	۰,۰۰۰	۳۵۴

با توجه به نتایج جدول شماره (۱۷) این آزمون در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($sig < 0.05$) معنادار است. بنابراین اولویت‌های ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه ارزشیابی متفاوت است.

جدول (۱۸): اولویت‌بندی ایدئولوژی‌های برنامه درسی در مؤلفه ارزشیابی

اولویت	میانگین رتبه‌ای	ایدئولوژی‌ها
۴	۳,۲۶	علمی دانشگاهی
۱	۱,۶۳	فراگیر محور
۲	۲,۴۲	کارایی اجتماعی
۳	۲,۷۰	بازسازی اجتماعی

با توجه به نتایج جدول شماره (۱۸)، ایدئولوژی «فراگیر محور» اولین اولویت در مؤلفه ارزشیابی در بین معلمان ابتدایی است و سایر ایدئولوژی‌ها در مؤلفه ارزشیابی به ترتیب اولویت عبارت‌اند از کارایی اجتماعی، بازسازی اجتماعی و علمی دانشگاهی.

۳. نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر، اولویت‌بندی گرایش‌های معلمان مدارس دوره ابتدایی شهر اصفهان به ایدئولوژی‌های برنامه درسی بوده است. بدین منظور دیدگاه معلمان دوره ابتدایی با توجه به هر یک از مؤلفه‌های شش‌گانه برنامه درسی شامل: هدف، تدریس، دانش، یادگیری، کودک و ارزشیابی بر اساس چارچوب نظریه اسکایرو مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که معلمان دوره ابتدایی شهر اصفهان در مؤلفه‌های هدف، تدریس، یادگیری، کودک و ارزشیابی به ایدئولوژی فراگیر محور و در مؤلفه

دانش به ایدئولوژی کارآیی اجتماعی بیشترین گرایش را داشته‌اند؛ هم‌چنین در همه مؤلفه‌های هدف، تدریس، یادگیری، کودک، دانش و ارزشیابی به ایدئولوژی علمی دانشگاهی کمترین گرایش را داشته‌اند. یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های ملکی، فرمهینی فراهانی و اسماعیلی (۱۳۹۲) مبنی بر این‌که ایدئولوژی غالب برنامه درسی اکثر اعضای هیئت علمی ایدئولوژی یادگیرنده محور بوده است، هم‌خوانی دارد. اما یافته‌های این پژوهش با یافته‌های ملکی، فرمهینی فراهانی و اسماعیلی (۱۳۹۲)، مبنی بر این‌که در مؤلفه دانش، ایدئولوژی فراگیرمحور در بخش قوی‌ترین گرایش است، هم‌خوانی ندارد. دلیل این ناهم‌خوانی‌ها می‌تواند جامعه آماری متفاوت اعضای هیئت علمی و معلمان و فراگیران آن‌ها باشد. هم‌چنین، یافته‌های این پژوهش با یافته‌های جوادی‌پور، کرم دوست و محمدی پویا (۱۳۹۵)، مبنی بر این‌که ایدئولوژی غالب در بین دبیران متوسطه، کارآیی اجتماعی است، هم‌خوانی ندارد. هم‌چنین یافته‌های پژوهش محمدی پویا و همکاران (۱۳۹۷)، مبنی بر این‌که اساتید علوم پزشکی، ایدئولوژی علمی دانشگاهی را نسبت به سایر ایدئولوژی‌ها در اولویت قرار می‌دهند، با نتایج پژوهش حاضر هم‌خوانی ندارد. یافته‌های این پژوهش با یافته‌های کاکران (۲۰۱۰)، مبنی بر این‌که در مؤلفه هدف، ایدئولوژی علمی دانشگاهی در بخش ضعیف‌ترین و ایدئولوژی فراگیرمحور در بخش قوی‌ترین گرایش و در مؤلفه‌های یادگیری و ارزشیابی، ایدئولوژی فراگیرمحور در بخش قوی‌ترین گرایش است، هم‌خوانی دارد. اما نتایج پژوهش حاضر با پژوهش کاکران مبنی بر این‌که در مؤلفه دانش، ایدئولوژی فراگیرمحور در بخش قوی‌ترین گرایش و در مؤلفه کودک، ایدئولوژی علمی دانشگاهی در بخش قوی‌ترین گرایش است، هم‌چنین یافته‌های این پژوهش با یافته‌های مارولکو و اکباییک (۲۰۱۴)، پژوهش کاسوگا (۲۰۲۰) مبنی بر این‌که ایدئولوژی بازسازی اجتماعی در میان دانشجو معلمان غالب است، هم‌خوانی ندارد. در تبیین یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه‌گیری نمود که تفاوت در ایدئولوژی‌های برنامه درسی به دلیل تفاوت سیستم مدرسه‌ای با سیستم آموزش عالی، پایه کلاسی، موضوعات درسی و نیازهای فراگیران مختلف است. آنچه اهمیت دارد شناسایی ایدئولوژی‌های برنامه درسی معلمان و متناسب‌سازی عناصر برنامه درسی با ترجیحات آن‌ها به‌منظور ایجاد انگیزه بیش‌تر در آن‌ها و درنهایت یادگیری بیش‌تر فراگیران است.

با توجه به یافته‌های پژوهش مبنی بر این‌که معلمان ابتدایی در تمام مؤلفه‌های شش‌گانه برنامه درسی به ایدئولوژی فراگیرمحور و فقط در مؤلفه دانش به ایدئولوژی کارآیی اجتماعی بیش‌ترین گرایش را داشته‌اند؛ پیشنهاد می‌شود برنامه درسی دوره ابتدایی با توجه بیش‌تر به ایدئولوژی فراگیرمحور و کارآیی اجتماعی تدوین شود زیرا اگر برنامه‌های درسی با دیدگاه‌های معلمان مطابقت داشته باشند نسبت به اجرای آن مقاومت نمی‌کنند (همچنین در اجرای برنامه‌های درسی نوآورانه)؛ به‌علاوه موجب رغبت بیش‌تر معلمان به آموزش و تدریس می‌شود. در همین راستا مدارس ابتدایی باید با تمرکز بر کودکانی که در دوران کودکی قرار دارند، دارای محیط‌هایی لذت‌بخش و محرک و مبتنی بر نیازها و علائق دانش‌آموزان باشند. دانش‌آموزان به‌صورت فعالانه در تجاربی شرکت کنند که به آن‌ها امکان خلق دانش در دنیای واقعی زندگی و معناسازی آن را می‌دهد. همچنین با توجه به اولویت کارآیی اجتماعی در انتخاب دانش مناسب برای برنامه درسی دوره ابتدایی، ارزشمندترین دانش، مهارت‌های خاص و توانایی برای عمل است که به دانش‌آموزان امکان تجربه یک زندگی سازنده را می‌دهد. بنابراین ارزشیابی در دوران ابتدایی باید به‌منظور تسهیل رشد و یادگیری دانش‌آموزان مبتنی بر کارپوشه‌ها و مشاهده مستقیم انجام شود. مسلماً در چنین ارزشیابی باید از نمره دادن حرفی یا عددی اجتناب شود.

علاوه بر این، برای تعیین پیوندهای احتمالی بین ایدئولوژی‌های متناقض و اجرای برنامه درسی، تحقیقات بیش‌تری لازم است. همچنین برای تعیین ایدئولوژی برنامه درسی معلمان در مقیاس بزرگ‌تر و تأثیر ایدئولوژی‌ها بر انتخاب محتوا و سازمان‌دهی کتب درسی و شناسایی ایدئولوژی غالب، اسناد بالادستی چون سند برنامه درسی ملی در دوره ابتدایی و مطابقت آن با دیدگاه معلمان دوره ابتدایی، پژوهش‌های دیگری ضرورت می‌یابد.

قدردانی

نویسندگان بر خود لازم می‌دانند از کلیه افراد شرکت‌کننده در این پژوهش تقدیر و تشکر نمایند.

منابع فارسی

- اسکایرو، مایکل استیفن (۱۳۹۳)، *نظریه برنامه درسی*، ترجمه کلباسی، افسانه، خروشی، پوران، اطهری، زینب السادات و عشوریون، وحید، اصفهان، نشر شونار.
- جوادی پور، محمد، کرم دوست، نوروزعلی و محمدی پویا، سهراب (۱۳۹۵)، بررسی رابطه‌ی ذهنیت فلسفی و ایدئولوژی برنامه درسی با رویکردهای تدریس در دبیران متوسطه دوم نظری، فصلنامه علمی _ پژوهشی پژوهشنامه تربیتی، ۱۲، ۴۹، ۲۲-۰۱.
- حاجی تبار فیروزجائی، محسن، مذبوحی، سعید و محمدشفیعی، عبدالسعید (۱۳۹۴)، تحلیلی بر نظریه برنامه درسی با تأکید و نقدی بر ایدئولوژی‌های آیزنر و مک‌نیل، فصلنامه پژوهش‌های کیفی در برنامه درسی، ۱، ۱، ۱۲۰-۹۴.
- زارع صفت، صادق، ملکی پور، احمد و معمر حور، جمال (۱۳۹۶)، بررسی ایدئولوژی‌های برنامه درسی دبیران کار و فناوری و میزان سازگاری ایدئولوژی آن‌ها با اسناد بالادستی (مطالعه موردی: دبیران متوسطه اول استان خراسان رضوی). فناوری برنامه درسی، ۲، ۳، ۱۴-۱.
- سلیمی، جمال و شهبازی، زیبا (۱۳۹۶)، *سنجش جهت‌گیری برنامه‌ی درسی اساتید: مطالعه موردی اساتید دانشگاه کردستان*، پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، ۱۳، ۲، ۲۷-۱۲.
- عزیزی، عزیز (۱۳۹۵)، *مطالعه گرایش معلمان دوره ابتدایی به ایدئولوژی‌های برنامه درسی*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی گرایش برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه کردستان، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی گروه علوم تربیتی.
- محمدی پویا، فرامرز، محمدی پویا، سهراب و قریب طزره، سحر (۱۳۹۷)، اولویت‌بندی فلسفه‌های آموزشی، ایدئولوژی برنامه درسی و روش‌های تدریس اساتید علوم پزشکی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد، ۱۳، ۳، ۲۲۸-۲۱۷.
- ملکی، مهدی و فرمehینی فراهانی، محسن (۱۳۹۲)، *بررسی نوع ایدئولوژی برنامه درسی اعضای هیئت علمی دانشکده‌های علوم تربیتی دانشگاه‌های دولتی سطح شهر تهران*، فصلنامه آموزش و ارزشیابی، ۶، ۲۲، ۷۱-۵۹.

- ملکی، مهدی، فرمهینی فراهانی، محسن و اسماعیلی، کوروش (۱۳۹۲)، اولویت‌بندی و مقایسه مؤلفه‌های شش‌گانه ایدئولوژی‌های برنامه درسی از منظر اعضای هیئت علمی دانشکده‌های علوم تربیتی شهر تهران. پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، ۱۰، ۲، ۱۱، ۱۴۴-۱۲۹.
- مهرمحمدی، محمود و همکاران (۱۳۹۰)، *برنامه درسی نظرگاه‌ها، رویکردها و چشم‌اندازها*، تهران، سمت.
- گنجی‌نیا، حسین و همکاران (۱۳۹۷)، شناسایی و اولویت‌بندی ایدئولوژی برنامه درسی اساتید علوم پزشکی در زمینه مؤلفه‌های شش‌گانه برنامه‌ی درسی. توسعه آموزش در علوم پزشکی، ۱۱، ۳۱، ۸۸-۸۱.

منابع لاتین

- Allen, W.T., Jr., Hunsaker, S.L. (2016). Teacher conceptions, curriculum ideologies, and adaptations to linear change in river school district: Implications for gifted and talented. **Journal for the Education of the Gifted**, 39 (3), pp. 195-220.
- Cochran, J. (2010). **Secondary mathematics teacher's curriculum philosophies and experience**. Doctoral dissertation. San Marcos: Texas
- Ellis, A.K (2004). **Exemplars of curriculum Theory**. Larchmont, NY: Eyeon Education.
- Harb, M, & Taha, H. (2020). Connecting literacy to curriculum ideologies. **Curriculum perspectives**, 40(1), 27-33.
- Kasuga, W. (2020). Curriculum ideologies underpinning curriculum in Tanzania: a pre-service teachers perspectives. **European journal of education studies**, 7(3), 226-235.
- Kliebard, H. (2004). **The Struggle For The American Curriculum**. NewYork: Rotledge Falmer.
- Makinen, Marita (2018). **Curriculum ideologies reflecting pre-service teachers stances Toward inclusive education**. Chapter 3: contemporary pedagogies in teacher education and development. Finland: N/A.
- Marulcu, Ismail, and Akbiyik, Cenk (2014). Curriculum Ideologies: Re-exploring Prospective

- Teachers' Perspectives. *International Journal of Humanities and Social Science*, Vol. 4, No. 5(1), pp. 200-206.
- Mnguni, L. (2013). The curriculum ideology of the South African secondary school Biology. **South African Journal of Education**, 33(2), 1-11.
- Mnguni, L. (2018). The Curriculum Ideology Recommended by Novice Teachers for Life Sciences in South Africa. **EURASIA Journal of Mathematics, Science and Technology Education**, 14(7), 3099-3108.
- Mnguni, L. (2019). An investigation into the curriculum ideology that foregrounds the presentation of HIV/AIDS content in selected south Africa Life Sciences textbooks. **International Journal of STEM Education**, 6(25), 1-11.
- Schiro, M. (1992). Educators' Perceptions of the Changes in Their Curriculum Belief Systems over Time. **Journal of Curriculum and Supervision**, Vol.7, No.3, 250-286.